

בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

- העותרות:
1. האגודה לזכויות האזרח בישראל, ע"ר 580011567
 2. רופאים לזכויות אדם – ישראל, ע"ר 580142214
 3. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר ז"ל, ע"ר 580163517
 4. גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע, ע"ר 580438147
 5. הוועד הציבורי נגד עינויים, ע"ר 580168854

נגד

- המשיבים:
1. שר הביטחון
 2. הפרקליטה הצבאית הראשית
 3. היועצת המשפטית לממשלה
- באמצעות מחלקת הבג"צים
פרקליטות המדינה, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי ובקשה לדיון דחוף

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים 1-3 והמורה להם לבוא וליתן טעם מדוע לא תופסק החזקת עצורים במחנה "שדה תימן" מכוח חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-2002.

"וְאָרוּר הָאוֹמֵר : נְקָם!
נְקָמָה כְּזֹאת, נְקָמַת דָּם יִלְד קָטָן
עוֹד לֹא-בָרָא הַשָּׁטָן –
וְיִקְבּ הַדָּם אֶת-הַתְּהוֹם!
יִקְבּ הַדָּם עַד תְּהִמּוֹת מְחַשְׁבִּים,
וְאֶכֶל בַּחֲשָׁד וְחֵתֵר שָׁם
כְּלִמּוֹסְדוֹת הָאֶרֶץ הַנְּמַקִּים".
(מתוך "על השחיטה", חיים נחמן ביאליק)

א. מבוא וטעמי הבקשה לקביעת דיון דחוף

1. לאחר ההתקפה האכזרית של חמאס וארגוני טרור נוספים על מדינת ישראל ב-7 באוקטובר, יצאה ישראל למלחמה ברצועת עזה שמהלכה נעצרו אלפי עזתים החשודים במעורבות בלחימה או בהשתייכות לארגוני טרור. רבים מהם הוחזקו ועודם מוחזקים בידי הצבא מכוח חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-2002 (להלן: **חוק הלב"ח**) במחנה הצבאי בנגב, "שדה תימן" (להלן: **שדה תימן** או **המתקן**). עניינה של עתירה זו בהפרות שיטתיות ומתמשכות של זכויותיהם של עצורים עזתים בשדה תימן הכוללת פגיעה בשלמות גופם עד כדי מותם של עצורים וקטיעת איברים כתוצאה מתנאי ההחזקה במתקן.
2. כפי שיתואר, המשיב 1 הפך את שדה תימן ל"אקס טריטוריה" שבה אין דין ואין דין, חור שחור שבו מוחזקים עצורים בתנאים תת אנושיים, ללא כל פיקוח חיצוני וללא כל אפשרות לבקר את הנעשה במתקן.
3. לאורך החודשים האחרונים הצטברו עדויות על הנעשה במתקן מצד עצורים עזתים ששחררו בחזרה לעזה, חיילים ישראלים ששרתו במתקן ואנשי רפואה שטיפלו בעצורים. העדויות חושפות מציאות בלתי נתפסת, לא אנושית ומחרידה של ניתוחים שבוצעו ללא הרדמה, החזקת עצורים ימים על ימים בתנחות מכאיבות ובאיזוק שהובילו לכריתת איברים מחמת נמקים, כיסוי העיניים לתקופות ארוכות – גם בזמן מתן טיפול רפואי ועשיית צרכים – החזקת חלק מהעצורים עם חיתולים, מכות והתעללות.
4. **הפגיעות הקשות בזכויות הכלואים** עד כדי סיכון חייהם ושלמות גופם אינן מאפשרות להמשיך ולהחזיק עצורים במתקן, ויש לסגור את שדה תימן לאלתר. תנאי הכליאה בשדה תימן הופכים את **עצם שלילת החירות לבלתי חוקתית**. זאת ועוד, ההכרזה על שדה תימן כ"מקום מעצר" בהתאם לחוק הלב"ח מותנית באפשרות להבטיח לעצורים במקום תנאי כליאה הולמים שלא יפגעו בכבודם ובבריאותם ויעמדו בחובות של ישראל ביחס לעצורים אלה, הן לפי הדין הישראלי והן לפי הדין הבינלאומי. בפועל, שדה תימן אינו עומד בחובות אלה ומשכך המשך הפעלתו מהווה **חריגה מובהקת מסמכות**.
5. יודגש, כי אין מדובר רק במצבור של אירועים של התעללות והשפלות של עצורים אלא בכשלים מובנים שקיימים בשדה תימן והופכים אותו לבלתי כשיר להחזקת כלואים. מעצר וכליאה הן מלאכות מורכבות לביצוע המצריכות מומחיות וקיומם של מנגנונים שיאפשרו להבטיח את בריאותם של העצורים, כוח אדם שמיומן בשמירה על כלואים, קיומה של ביקורת חיצונית ופנימית על הנעשה במתקן הכליאה ועוד. לצבא אין הכלים, הניסיון והמומחיות הנדרשים לביצוע מלאכה זו ושדה תימן אינו ערוך להחזקת עצורים בהתאם לתנאים הנדרשים בחוק.
6. פניות העותרות למשיבים לא נענו, אולם המשיבים התייחסו לשאלת המשך החזקת עצורים בשדה תימן בתגובה שהוגשה ביום 20.5.2024 בבג"ץ 1414/24 **הוועד הציבורי נגד עינויים נ' הכנסת**, שעוסק בעניין הארכת משכי הזמן לביקורת שיפוטית ולמניעת מפגש עם עו"ד שנקבעו בחוק הלב"ח. בתגובה נכתב: "לאחרונה, נפתח מתקן כליאה צבאי חדש במחנה עופר, תוך השקעה משמעותית ושדרוג תשתיות הכליאה. במתקן זה מוחזק כעת חלק ניכר מהכלואים המוחזקים לפי חוק הלב"ח בידים צה"ל עד להעברתם לשב"ס. כמו כן, צפויה

העברה נוספת של כלואים למתקני כליאה של שב"ס, באופן שצפוי לצמצם את כמות הכלואים המוחזקים במתקנים הצבאיים בכלל ובמתקן בשדה תימן בפרט, זאת במגמה שמתקן זה ישמש כמתקן קליטה, חקירה ומיון ראשוני, להחזקת כלואים לתקופות קצרות בלבד" (פסקה 14).

7. בהודעה זו יש אמנם בשורה מסוימת, אולם אין בה לרפא את הפגמים שיתוארו בעתירה. כפי שיפורט, החזקת עצורים בשדה תימן היא פסולה ובלתי חוקתית בין אם היא נמשכת יומיים בלבד ובין אם היא נמשכת חודשיים. מדובר בפגמים מבניים שהופכים את המתקן לבלתי כשיר להחזקת עצורים. בנוסף, מהתגובה כלל לא ברור מתי תצומצם כמות הכלואים בשדה תימן ועד כמה תצומצם. וכן, לא ברור משך הזמן שעצורים ימשיכו להיות מוחזקים בשדה תימן.

8. נדגיש, כי בשדה תימן מוחזקים עצורים שחשודים כפעילי חמאס ורבים מהם מתבררים כאזרחים בלתי מעורבים המשוחררים לאחר שבועות ואף חודשים של כליאה בחזרה לעזה. ודאי שאף הגרועים שבאויבים זכאים להגנה מלאה על זכויות היסוד החוקתיות שלהם בעת שלילת חירותם, אולם במקרה זה נדרשת הקפדה מחמירה אף יותר על כלל זה, נוכח היותם של הכלואים בגדר חשודים גרידא. ההתנהלות הפוגענית כלפי הכלואים בשדה תימן והיחס הבלתי אנושי כלפיהם משתלבים בהכרזותיהם של בכירים בקואליציה הרואים בכלל העצורים פעילי נוח'בה שראויים למות.

משכך נבקש כי הדיון בעתירה יקבע בדחיפות.

ב. הצדדים לעתירה

9. **העותרת 1, האגודה לזכויות האזרח בישראל**, הינה ארגון זכויות אדם העוסק בקידום זכויות האדם בישראל ובשטחים. בין היתר, עוסקת העותרת בהגנה על זכויות אסירים ועצורים.

10. **העותרת 2, רופאים לזכויות אדם – ישראל**, הינה עמותה המאגדת רופאים ואנשי רפואה להגנה על זכויות אדם, שמטרתה לפעול להגנה וקידום זכויות האדם הנוגעות לבריאות בתחומי השליטה של מדינת ישראל, ובמיוחד סוגיית הנגישות והשוויון בשירותי הבריאות לקבוצות שונות ובכללן אוכלוסיית הכלואים.

11. **העותרת 3, המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר ז"ל**, הוא ארגון זכויות אדם, אשר מסייע מזה שנים רבות לאסירים ועצורים פלסטינים בשמירה על זכויותיהם הבסיסיות.

12. **העותרת 4, עמותת גישה – מרכז לשמירה על החופש לנוע**, הינה עמותה שמטרתה להגן על זכויות האדם בישראל ובשטחים הנתונים לשליטתה, ביניהן הזכות לחופש תנועה.

13. **העותרת 5, הוועד הציבורי נגד עינויים**, הינה עמותה שעיקר עיסוקה במאבק משפטי וציבורי נגד עינויים ויחס בלתי אנושי, אכזרי ומשפיל המבוצעים על ידי כוחות הביטחון הישראליים כלפי בני אדם החיים תחת שלטונה של המדינה – בהם פלסטינים תושבי השטחים הכבושים, וכן אזרחי ישראל ותושביה.

14. **המשיב 1, שר הביטחון**, הוא השר האחראי על קביעת מקומות הכליאה מתוקף חוק הלב"חים וכן על קביעת תנאי הכליאה של הכלואים על פי חוק זה.
15. **המשיבה 2, הפרקליטה הצבאית הראשית**, היא המפקחת על השלטת שלטון החוק בצה"ל והיא בעלת הסמכות המשפטית העליונה בצה"ל.
16. **המשיבה 3 היועצת המשפטית לממשלה**, היא הפרשנית המוסמכת של החוק כלפי רשויות המדינה ואחראית על ייצוג האינטרס הציבורי ושמירה על קיום החוק.

ג. **העובדות הצריכות לעניין**

17. מתקן המעצר שדה תימן ממוקם בתוך בסיס צבאי צפונית מערבית לבאר שבע. בהתאם לחוק הלב"חים מוסמך שר הביטחון לקבוע בצו מקום כליאה לצורך החזקת לב"חים (סעיף 3א(ב) לחוק, וכן הגדרת "מקום כליאה" בסעיף 2). עד למלחמה הנוכחית נעשה שימוש במתקן שדה תימן לצורך כליאת לב"חים פעמיים. ב-4.1.2009 הכריז שר הביטחון על שדה תימן כ"מקום כליאה" לפי חוק הלב"חים למשך תקופה של **שישה שבועות** לצורך כליאת עצורים במהלך "עופרת יצוקה" (צו כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים (קביעת מקום כליאה)(הוראת שעה), התשס"ט-2009). בדומה לכך, ב-18.6.2014 במהלך "צוק איתן", הוציא שר הביטחון צו להכשרת שדה תימן כ"מקום כליאה" לפי החוק למשך **שישה שבועות** (צו כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים (קביעת מקום כליאה)(הוראת שעה), התשס"ט-2014).
18. למרות שבפעמים הקודמות הופעל שדה תימן כמתקן כליאה לתקופה קצרה יחסית ושהו בו, על פי הדיווחים, לכל היותר כ-250 עצורים למשך זמן קצר, הצטברו כבר אז עדויות קשות של עצורים באשר לתנאים המחפירים שבהם הוחזקו במתקן, על יחס משפיל ובלתי אנושי כלפיהם, מרגע מעצרים ועד להעברתם למשמורת שירות בתי הסוהר. בעקבות העדויות פנו ארגוני זכויות אדם לפצ"ר בדרישה שהפעלת המתקן תעשה כדין. בתגובתו מיום 19.1.2009 הדגיש הפצ"ר כי כערובה לשמירה על זכויות הכלואים, נציגי הצלב האדום מקבלים מידע אודות העצורים והם מורשים להיכנס לבסיס.

ההתכתבות על התנאים בשדה תימן משנת 2009 מצורפת ומסומנת נספח ע/1.

19. מאז פרוץ המלחמה ב-7 באוקטובר נעצרו אלפי עזתים בחשד למעורבות בלחימה או השתייכות לארגוני טרור. על מנת להתמודד עם היקף העצורים חסר התקדים, הכריז שר הביטחון ביום 8.10.2023 כי "המחנה הצבאי 'שדה תימן' על המיתקנים שבו, הוא מקום כליאה להחזקת לוחמים בלתי חוקיים" (צו כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים (קביעת מקום כליאה) (הוראת שעה), התשפ"ד-2023). תוקף הצו ל-10 שבועות. ביום 18.12.2023 תוקן הצו ונקבע בו כי תוקפו עד ליום 29.2.2024. ביום 21.2.2024 תוקן שוב הצו ונוספו המחנה הצבאי "עופר" והמחנה הצבאי "ענתות" כ"מקום כליאה להחזקת לוחמים בלתי חוקיים". כמו כן, תוקף הצו הוארך עד ליום 9.5.2024. ביום 8.5.2024 הוארך שוב הצו עד ליום 9.8.2024.
20. שדה תימן מופעל על ידי הצבא כמתקן לכליאת חשודים כלוחמים בלתי חוקיים מעזה מזה **שבעה חודשים**. מספר הכלואים שמוחזקים בשדה תימן אינו ברור, אולם מדיווחים בתקשורת ובדיונים בוועדות הכנסת עולה, כי מדובר על למעלה מ-1,000 עצורים. לצורך כליאת העצורים, הוקמו בשדה תימן ארבעה מתקנים דמויי מכלאות. במכלאות אין תאים

לעצורים אלא שטח פתוח שסביבו גדר תיל ושם הכלואים מוחזקים, ללא מיטות, שולחנות או כל ציוד אחר. כמו כן, במתקן הוקם בית חולים שדה לטיפול בעצורים שזקוקים לטיפול רפואי דחוף, אלא שכפי שיוצג להלן, בית חולים זה מתפקד כתחליף לבית חולים של ממש למרות שאינו ערוך לכך כלל.

21. החזקת העצורים במחנה מתבצעת מכוח חוק הלב"חים שבמקורו קבע תקופות קצרות יחסית להוצאת הוראת כליאה זמנית ולבחינת הוצאת צו כליאה (7 ימים), וכן לביקורת שיפוטית (14 ימים) ולפגישה עם עורך דין (7 ימים). אלא שבהתאם לתיקון לחוק שעבר לאחרונה, הוארכו כל התקופות שבחוק וכיום עצורים אלה מצויים במניעת מפגש עם עורך דין למשך עד 90 ימים, והביקורת השיפוטית על מעצרים מתקיימת רק לאחר 75 ימים (חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים (תיקון מס' 4 הוראת שעה), התשפ"ד-2023).

22. תכלית החזקת עצורים מכוח חוק הלב"חים במתקנים צבאיים היא לבצע סינון ולבחון את הצורך בהמשך כליאתם. אלא במקום ששדה תימן ישמש מקום מעצר ראשוני לבדיקת החשדות והחלטה בדבר המשך המעצר או שחרור, הפך שדה תימן למתן כליאה שבו מוחזקים עצורים זמן ממושך.

23. נוסף לתקופות מניעת המפגש הארוכות עם עורך דין, העצורים במתקן מוחזקים בידי חיילים בנייתוק מוחלט מהעולם החיצון. מאז פרוץ המלחמה מונעים המשיבים מהצלב האדום לבצע ביקורים בשדה תימן (כמו גם במתקנים הביטחוניים של שב"ס) ואין אף גורם חיצוני שמקיים פיקוח על הנעשה במתקן. אף למשפחות הכלואים לא נמסר מידע באשר למיקומם, על אף ניסיונות בלתי פוסקים לקבל מידע מאז החלה המלחמה. בנוסף, לכלואים אלה אין גישה לערכאות שיפוטיות לצורך הגשת עתירות אסיר נגד תנאי כליאתם, כפי שזכאים כלל הכלואים בשב"ס.

24. בידודם המוחלט של העצורים תושבי עזה, המוחזקים בבסיס שדה תימן, מונע כל אפשרות לאיסוף מידע בנוגע לתנאים ולרמת האלימות כלפיהם. גם האפשרות לאסוף עדויות ישירות מעצורים ששחררו בחזרה לעזה או מגורמים ישראלים ששירתו או עבדו במתקן אינה קיימת כמעט בשל החשש האדיר מפני חשיפה. משכך, עתירה זו מבוססת על שורה ארוכה של פרסומים בתקשורת, פרסומים של ארגוני זכויות אדם ועדויות של אנשים ששירתו ועבדו בשדה תימן ומסרו עדויות לתקשורת. מהמידע שהתפרסם מצטיירת תמונה מחרידה, של פגיעה שיטתית ועקבית בזכויות אדם, ובהפרות שיטתיות של חובותיה של ישראל לפי דיני הלחימה אשר עלולים לעלות כדי פשע מלחמה. לכל אלה מצטרפים נתונים, שלא הוכחו על ידי הצבא, באשר למותם של למעלה מ-20 כלואים בשדה תימן.

25. עוד מבוססת עתירה זו על דו"ח של אונר"א מיום 16.4.2024, אשר נסמך על עדויותיהם של 1,506 תושבי עזה שנעצרו במהלך המלחמה ושחררו עד ל-4 באפריל 2024 (להלן: דו"ח אונר"א). בין היתר, נגבו עדויותיהם של 43 ילדים (39 בנים, ארבע בנות) ו-84 נשים. בין המשוחררים היו 16 בני משפחה של עובדי אונר"א ו-326 פועלים עזתים העובדים בישראל. כן תיעדה הסוכנות את שחרורם של 23 אנשי סגל של אונר"א שנעצרו על ידי הרשויות הישראליות (UNRWA, Detention and alleged ill-treatment of detainees from Gaza), (during Israel-Hamas War, 16.4.2024).

26. העותרות מכירות את פסיקתו של בית המשפט הנכבד אודות הבעייתיות שבביסוס עתירות על פרסומים עיתונאיים (בג"ץ 2148/94 **גלברט נ' נשיא בית המשפט העליון** (19.5.1994)). אלא שמקרה זה הינו חריג שבחריגים, שכן קולם של אלפי העזתים שנכלאו בשדה תימן אינו יכול להישמע בדרך אחרת.

27. העותרות לא מיהרו לפנות לבית המשפט הנכבד, אלא פנו פעם אחר פעם למשיבים, אך לא קיבלו כל מענה ענייני. העתירה הוגשה רק לאחר שהצטברו עדויות רבות שחוזרות על עצמן אודות הפגיעה הקשה בזכויותיהם הבסיסיות ביותר של הכלואים בשדה תימן, משאין כל צפי לסיום המלחמה ובהיעדר מענה או פרסום מידע מטעם המשיבים.

28. מהעדויות והפרסומים עולה, כי הכלואים בשדה תימן מוחזקים בתנאים קשים, אינם מקבלים את צרכיהם הבסיסיים ביותר, הם סובלים מאלימות כדבר שבשגרה, ענישה פיזית, עונשי משמעת מכאיבים, איזוק מכאיב לאורך שעות ארוכות, איומים, השפלות ושימוש בכלבים נגדם. עוד עולה כי הטיפול הרפואי שניתן להם אינו עומד בסטנדרט מינימלי וכי עצורים רבים מתו בזמן שהוחזקו במשמורת.

נפרט להלן:

I. היעדר תנאים בסיסיים

29. מהעדויות של חפים מפשע שהוחזקו בשדה תימן ושחררו לאחר שנחקרו, התגלתה תמונה מחרידה של תנאי כליאה בלתי אנושיים: עצורים מוחזקים במעין מכלאות גדולות, בצפיפות, כשהם ישובים רוב שעות היממה על ברכיהם בתנוחה כואבת. אסור להם לזוז או לדבר. במכלאה שבה הם מוחזקים בצפיפות הם מעבירים את כל היום והלילה. בנוסף, הם אזוקים בידיהם באזיקונים ועיניהם מכוסות בפלנלית במשך כל שעות היממה ולאורך כל משך שהותם במתקן. כך הם אוכלים ועושים את צרכיהם. כתוצאה מכך הם לעיתים קרובות עושים את צרכיהם על עצמם. עצורים ששחררו העידו שלא התקלחו כל תקופת מעצרם, וכי היו ימים שנאסר עליהם לטוף ידיים, אלא לטבול אותן בקערת מים בלבד.

30. בנוסף, העצורים ישנים על מזרנים דקים על הרצפה (דמויי מזרני יוגה), עם שמיכות צמר גסות, ואין להם בגדים להחלפה (הגר שיזף, "מספר העזתים הכלואים בישראל עלה בכ- 150% בחודש; חיילים מתעללים בעצורים", **הארץ**, 2.1.2024).

כתבה בעיתון **הארץ** מיום 2.1.2024 מצורפת ומסומנת **נספח ע/3**.

31. לפי דו"ח אונר"א, עצורים ששחררו משדה תימן העידו כי השינה הותרה בין חצות לארבע-חמש בבוקר, עם אורות דולקים כל הזמן ומאווררים, למרות מזג האוויר הקר. עצורים ששחררו בדצמבר העידו על מניעת שינה, מזון ומים (ראו הגר שיזף, "עזתים שהיו עצורים שבועות בישראל: הוכינו, מנעו מאיתנו טיפול רפואי ושינה", **הארץ**, 20.12.2023).

כתבה בעיתון **הארץ** מיום 20.12.2023 מצורפת ומסומנת **נספח ע/4**.

32. בתמונה שפורסמה בעיתון **הארץ** של עצורים מעזה בשדה תימן בדצמבר 2023 נראים העצורים כשעיניהם מכוסות בפלנלית, ידיהם אזוקות באזיקונים וחלקם נראים שוכבים על מזרונים דקים על הרצפה זה לצד זה בתוך מעין מכלאה גדולה (אמיר תיבון ונעה שפיגל

"ישראל תאפשר למשקיפים בריטים לבקר במתקני מעצר שמוחזקים בהם פעילי חמאס",
הארץ, 25.4.2024).

כתבה בעיתון הארץ מיום 25.4.2024 מצורפת ומסומנת **נספח ע/5**.

II. יחס משפיל ובלתי אנושי

33. מעבר לכאב הקבוע שנגרם לעצורים מעצם החזקתם אזוקים כל העת והושבתם בתנחות כואבות למשך זמן ממושך ביותר, העצורים ששחררו דיווחו גם על ענישה פיזית על דברים של מה בכך. זאת, בין היתר, באמצעות קשירתם של העצורים לגדר במשך שעות כאשר ידיהם מונפות למעלה או הכאתם. עצורים דיווחו כי הוכו, כובו עליהם סיגריות, מנעו מהם אוכל, גישה לשירותים ושינה.

34. מעדותם של עצורים ששחררו משדה תימן עולה, כי החיילים מכים מי שזז או פוצה פה בזמן שהם מחויבים להישאר במשך שעות בתנוחת הכריעה המכאיבה (יובל אברהם "20 שעות על הברכיים. מי שזז, מופך" - אזרחים מעזה על המעצר בישראל" שיחה מקומית, 3.1.2024).

כתבה באתר שיחה מקומית מיום 3.1.2024 מצורפת ומסומנת **נספח ע/6**.

35. חייל מילואים ששירת בשדה תימן סיפר לרשת CNN, שכאשר שמר על עצורים במתקן ההוראות היו שאסור להם לזוז או לדבר כלל. העצורים צריכים לשבת זקופים ואסור להם לנסות להציץ מתחת לכיסוי העיניים. חייל אחר סיפר, כי הכאת העצורים נעשית באופן קבוע עד כדי שבירת שיניים ועצמות של עצורים בזמן שהם שוכבים על הבטן.

36. ד"ר מ"א, ראש היחידה הכירורגית בבית החולים האינדונזי בעזה, שהיה עצור בשדה תימן משך 44 ימים, סיפר גם הוא ל-CNN על התנאים המשפילים. הוא סיפר, שגם לאחר שנוקה מחשד, הוא לא שוחרר מיד אלא הושאר במתקן הכליאה לשמש כ"שאוויש" (מעין שומר). אז, הסירו את הכיסוי מעיניו והוא היה עד לאלימות הקשה שהופעלה כלפי עצורים שהעזו להפר את הכללים הנוקשים. מי שזז, דיבר או ניסה להציץ, נענש. העונשים – אלימות פיזית והשפלה: מכות או עמידה עם ידיים למעלה משך זמן ארוך. עוד עולה מהכתבה, כי מדי לילה שחררו החיילים בשדה תימן כלבים גדולים, שהלכו על גבי העצורים הישנים לצרכי "חיפוש" Tamara Qiblawi, "[Strapped down, blindfolded, held in diapers: Israeli whistleblowers detail abuse of Palestinians in shadowy detention center](#)" CNN, (10.5.2024).

הכתבה ב-CNN מיום 10.5.2024 מצורפת ומסומנת **נספח ע/7**.

37. בכתבה הוצגו שתי תמונות משדה תימן התואמות את התיאורים.
[התמונות הוסרו, אפשר למצוא אותן בכתבה]

העצורים כורעים על מזרונים דקיקים, בעיניים מכוסות:

עצור בעונש עם ידיים מוחזקות למעלה:

38. ממכתבו של רופא ששירת במתקן שפורסם בעיתון הארץ, וכן מעדות אנשי רפואה שפורסמה בכתבת CNN, האיזוק הממושך גורם לפצעים ואף הגיע לכדי קטיעת איברים – ידיים

ורגליים (הגר שיזף ומיכאל האוזר טוב "רופא במתקן שדה תימן לשרים וליועמ"שית: יכולנו הופכים שותפים להפרת חוק", **הארץ**, 4.4.2024) (להלן: **מכתב הרופא**).

הכתבה על מכתב הרופא מצורפת ומסומנת נספח ע/8.

39. לפי דו"ח אונר"א, כלואים בשדה תימן שהושבו לעזה דרך כרם שלום, שבו עם סימני אלימות, התעללות, נשיכות ועינויים. חלקם הגיעו במצב בריאותי ירוד אשר חייב אשפוז מיידי. הם הגיעו רעבים, ללא ביגוד מספיק, חלקם יחפים, ללא תעודותיהם, כסף או אמצעי תקשורת.

III. פגיעה בשלמות הגוף והיעדר גישה נאותה לבריאות

40. בשדה תימן פועל בית חולים שדה. ביום 19.12.2023 פרסם משרד הבריאות מסמך שכותרתו: "תדריך לטיפול רפואי בלוחמים בלתי חוקיים במתקן שדה תימן – מלחמת חרבות ברזל" (להלן: **התדריך**). בתדריך מפורטים הכללים להפעלת בית חולים שדה במתקן הכליאה, ונכתב כי "המתקן הרפואי בשדה תימן הוא מעין 'בית חולים שדה' ומצוי בתוך מתקן צבאי שהוכרז על ידי שר הביטחון כמקום כליאה לפי חוק הלב"חיס. המתקן הרפואי מאויש על ידי רופא בכיר, וצוות של בעלי מקצועות רפואיים, שהוצא להם צו מילואים מכוח צו 8 עקב המצב הביטחוני, אף שלא במסגרת חיל הרפואה".

העתק תדריך משרד הבריאות מצורף ומסומן נספח ע/9.

41. מתדריך זה וכן מעדויות של רופאים ששירותו במתקן עולה, כי הטיפול הרפואי שניתן בשדה תימן לקוי ביותר, אינו נותן מענה לצרכים הרפואיים המינימאליים של העצורים, ואינו עומד בכללי האתיקה הרפואית ובחובות החלות על רופאים מכוח החוק (ראו: הדס זיו וענג בן דרור **אתיקה רפואית ועצורי עזה מאז תחילת המלחמה 2023** (רופאים לזכויות אדם, 2024)) (להלן: **דוח רל"א**).

42. מהתדריך עולה, כי הרופאים במתקן רשאים לבצע פרוצדורות כירורגיות ללא מרדים וכי הטיפול הרפואי מבוצע כשהאסירים אזוקים ומכוסים עיניים. בנוסף, המטפלים בשדה תימן אינם חותמים בשמם על אף מסמך רפואי. הדבר אמנם נועד להגן על רופאים מביקורת ציבורית בישראל, ואולם בהעדר תיעוד לא ניתן יהיה לייחס אחריות למעורבים במתן הטיפולים הרפואיים בשדה תימן. בנוסף, מהתדריך עולה, כי ניתן לקיים טיפול ללא הסכמה ללא דיון בוועדת האתיקה, כנדרש על פי חוק.

דוח רל"א מצורף ומסומן נספח ע/10.

43. **במכתב הרופא** ששירת בבית החולים שדה שבמחנה שדה תימן הוא התריע בפני שר הביטחון, שר הבריאות והיועצת המשפטית לממשלה על אי חוקיות הטיפול הרפואי במתקן. לפי האמור במכתב, בבית חולים שדה מתקיימים **האכלה בקשית, עשיית צרכים בחיתול ואיזוק מתמיד**. "רק השבוע עברו שני מטופלים קטיעה של רגל מפציעה שהחלה מאיזוק. לצערי – מדובר באירוע שגרתי", כתב הרופא במכתבו. עוד ציין, כי כל העצירים המוחזקים בבית החולים אזוקים בארבעת גפיהם בלא כל קשר למידת המסוכנות הנשקפת מהם. הפצעים הנגרמים מהאזיקים מצריכים "**התערבויות ניתוחיות חוזרות**", לדברי הרופא. דובר צה"ל מסר בתגובה לכתבה בה פורסם המכתב, שתוחקר מקרה שבו היה צורך בכריתת יד בעקבות

פצעי איזוק, אך לא נמצא חשד לעבירה פלילית ומשכך לא נפתחה חקירת מצ"ח בנושא. עוד עולה ממכתב הרופא, כי בבית החולים אין אספקה סדירה של תרופות וציוד רפואי. באשר למקרים שבהם פונו עצורים לבית חולים כתב הרופא במכתבו כך: "לא היה חולה שהופנה לבית חולים ונשאר שם יותר משעות ספורות. כך קורה שחולים לאחר ניתוחים רחבי היקף, כמו ניתוחי בטן לכריתת מעי, מוחזרים לאחר כשעת השגחה בהתאוששות למתקן הרפואי בשדה תימן המאוּיֵש רוב שעות היממה על ידי רופא בודד, מלווה בצוות סיעודי, חלקו עם הכשרה של חובשים בלבד".

44. בכתבת CNN העיד ישראלי ששירת במתקן הרפואי בשדה תימן, כי נאלץ לבצע פרוצדורות רפואיות שלא הוכשר לבצען כגון טיפול בפצעי ירי בהעדר ציוד רפואי מספיק וללא ניסיון. בנוסף, לדבריו המטופלים שכבו במיטות בבית חולים שדה שבשדה תימן כשהם אזוקים בכל גביהם למיטה, ערומים עם חיתול לגופם ומכוסים עיניים.

45. בכתבה שפורסמה ב-BBC מצוטט רופא מרדים שסיפר, כי גם עצורים שאינם מסוגלים ללכת בעקבות מצב רפואי טופלו בעודם אזוקים כל הזמן, וכולם היו עם חיתולים. גורם רפואי אחר שהתראיין לכתבה סיפר שבזמן ששירת במתקן, פרוצדורות כואבות נעשו ללא מתן משככי כאבים, או מתן משככים בכמות לא מספיקה. גם חומר הרדמה במהלך פרוצדורות פולשניות מכאיבות ניתן באופן לא מספיק והיו עצורים שהתעוררו במהלך ההליך הרפואי המכאיב (["Gaza detainees shackled, blindfolded and in nappies at Israel hospital" BBC](#)) (21.5.2024).

הכתבה ב-BBC מצורפת ומסומנת נספח ע/11.

46. עוד דיווחו אנשי צוות רפואי במתקן להארץ, כי "מכיוון שאין צוות סיעודי, והחיילים המוצבים במתחם מסרבים להאכיל אותם... המטופלים ניזונים מפורמולה נוזלית שהם שותים בקשית" (עמירה הס, "חסרי שם, אזוקים ומוזנים בקשית: ועדת אתיקה הוזעקה לבחון את תנאי הטיפול הרפואי בעזתים", *הארץ*, 11.3.2024).

כתבה בעיתון הארץ מיום 11.3.2024 מצורפת ומסומנת נספח ע/12.

47. מהאמור לעיל ברור, כי תנאי הכליאה של העצורים בשדה תימן מסכנים את בריאותם ואת חייהם והטיפול הרפואי שניתן להם אינו ראוי.

48. מדוח רל"א עולה, כי איזוק לפרק זמן ממושך ידוע כגורם לפגיעה במערכות פיזיולוגיות רבות, שבמקרים מסוימים יכול להוביל גם למוות. איזוק ממושך, ובוודאי כשהוא מבוצע באמצעות אזיקונים מפלסטיק, גורם לכאבים ולסבל ועלול לגרום לנזק לעצבים המשפיעים על תפקוד הידיים. הגבלת התפקוד העצמאי של הכלואים מובילה, נוסף על הפגיעה הפיזית, גם לנזקים נפשיים ארוכי טווח (עמ' 11). בכתבת CNN נראים עצורים ששוחררו משדה תימן כשעל פרקי ידיהם פציעות שנגרמו מכבילתם הממושכת. אחד העצורים סיפר שנותר כבול באזיקונים בידיו לאורך 23 ימים.

49. בנוסף, כיסוי עיניים ומניעת ראייה יכולים להוביל כבר בטווח הקצר להופעה של הזיות ראייה, ובטווח הבינוני והארוך הם יכולים לגרום להתפתחות של הפרעות חרדה, דכאון והפרעת דחק פוסט טראומטית (עמ' 12 לדוח רל"א).

50. לתנאי הכליאה הקשים, לאלימות כלפי העצורים ולהעדרו של טיפול רפואי ראוי מצטרף מספר חסר תקדים של **עצורים שמתו בעת שהותם בשדה תימן**. לפי הפרסומים, שלא הוכחו על ידי גורמי הצבא, לפחות 27 עצורים מתו בעת החזקתם במשמורת הצבא נכון לתחילת מרץ 2024 (הגר שיזף "27 עזתים מתו במתקני מעצר צבאיים בישראל מאז תחילת המלחמה" **הארץ** (7.3.2024)). יצוין, כי עד כה סרב הצבא לספק מידע רשמי אודות מספר העצורים העזתים שמתו במשמורת הצבא. עתירת חופש מידע בעניין זה תלויה ועומדת (עת"מ 5587-03-24 **רופאים לזכויות אדם נ' צה"ל**).

*כתבה בעיתון הארץ מיום 7.3.2024 מצורפת ומסומנת **נספח ע/13**.*

ד. מיצוי הליכים

51. ביום 2.11.2023 פנו העותרות לפרקליטה הצבאית הראשית בשל מידע שהגיע אליהן אודות התעללות בכלואים בשדה תימן.

52. ביום 31.12.2023 פנו העותרות לפרקליטה הצבאית הראשית בעניין תנאי הכליאה ומניעת ביקורים של הצלב האדום.

53. ביום 24.1.2024 פנו העותרות לפרקליטה הצבאית הראשית בבקשה לברר את התלונות שהועלו בתקשורת בנוגע למתרחש בשדה תימן ולשפר בבהילות את תנאי הכליאה במקום.

*העתק הפניות מהימים 2.11.2023, 31.12.2023 ו-24.1.2024 מצורפות ומסומנות **נספח ע/14**.*

54. ביום 8.4.2024 פנו העותרות בבקשה חוזרת לפרקליטה הצבאית הראשית, עם הצטברות העדויות שפורסמו בנוגע למתרחש במקום, בדרישה מיידית לסגור את המתקן.

*העתק הפנייה מיום 8.4.2024 מצורפת ומסומנת **נספח ע/15**.*

55. ביום 15.5.2024 התקבל אצל העותרות מענה ביניים על-ידי סא"ל עומר קנובלר כי הפנייה "התקבלה והועברה להתייחסות גורמים רלוונטיים". עד למועד הגשת העתירה לא התקבל מענה לגופו של עניין, וזה – אין סובל עוד דיחוי.

*העתק המענה מיום 15.5.2024 מצורף ומסומן **נספח ע/16**.*

ה. הטיעון המשפטי

56. התנאים במתקן שדה תימן, הכללים שלפיהם הוא מופעל ושלפיהם מופעל המתקן הרפואי שהוקם בו, כפי שפורטו בחלק העובדתי, רחוקים שנות אור מההוראות המחייבות לפי החוק הישראלי והתקנות הנלוות אליו, לפי הדין הבינלאומי ההומניטרי, ולפי משפט זכויות האדם. הפגיעה העמוקה בזכויות הבסיסיות ביותר אשר נגרמת מהתנהלות המשיבים, והחריגה המשמעותית מהסמכות שהוקנתה למשיבים בחוק מחייבות להפסיק להחזיק בו עצורים לאלתר.

הוראות חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים והתקנות

57. לפי סעיף 1 לחוק הלב"חים, תכלית החוק להסדיר את כליאתם של נתיני אויב אשר אינם זכאים למעמד של שבויי מלחמה, בדרך העולה בקנה אחד עם מחויבויותיה של מדינת ישראל לפי הוראות המשפט הבינלאומי ההומניטרי.

58. לפי הוראות החוק, לוחם בלתי חוקי הוא מי שנמנה עם הכוחות הלוחמים, אך לא מתקיימים לגביו התנאים המקנים מעמד של שבוי מלחמה במשפט הבינלאומי ההומניטרי. לפי הפסיקה, לוחמים העצורים מכוח חוק הלי"בחים הם במעמד של מוגנים :

"הקביעה לפיה 'לוחמים בלתי חוקיים' שייכים לקטגורית 'האזרחים' במשפט הבינלאומי, עולה בקנה אחד עם הפרשנות הרשמית של אמנות ג'נבה לפיהן בסכסוך מזוין או במצב של כיבוש, זכאי כל אדם המוצא עצמו בידי הצד שכנגד, לסטטוס מסוים תחת המשפט הבינלאומי ההומניטרי - סטטוס של שבוי מלחמה שאמנת ג'נבה השלישית חלה עליו, או סטטוס של אזרח מוגן שאמנת ג'נבה הרביעית חלה עליו :

There is no "intermediate status"; nobody in enemy hands can be outside the law." (O. Uhler and H. Coursier (eds.) Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War: Commentary (ICRC, Geneva, 1950), Commentary to article 4, p. 51) " (ע"פ 6659/06 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 לפסק דינה של הנשיאה ביניש (11.6.2008) (להלן: עניין פלוני)).

59. פסיקה זו זכתה לביקורת בקרב מלומדים, ארגוני זכויות אדם והקהילה הבינלאומית, אשר אינם מכירים בקטגוריה של "לוחמים בלתי חוקיים". על פי המשפט הבינלאומי, על לוחמים שמוחזקים בידי צד לסכסוך חלה אמנת ג'נבה השלישית והכללים הקבועים בה בדבר שבויי מלחמה. עם זאת, משום שההוראות באמנת ג'נבה השלישית ובאמנת ג'נבה הרביעית הנוגעות לחובה לספק תנאי כליאה הולמים ולנהוג באנושיות הן דומות, ומשום הפסיקה בעניין פלוני, נתייחס כאן לחובות המנויות באמנת ג'נבה הרביעית.

60. אף שלוחמים בלתי חוקיים אינם זכאים לכל ההגנות להן זוכים אזרחים מוגנים שלא השתתפו בלחימה, הם זכאים להגנות בעלות תוקף מנהגי: "למותר לציין כי לוחמים בלתי חוקיים אינם מחוץ לחוק. אין הם בגדר outlaws. גם אותם ברא האל בצלמו; גם את כבוד האדם שלהם יש לכבד; גם הם נהנים וזכאים להגנה, ולו מינימלית, על ידי המשפט הבינלאומי המנהגי. בוודאי כך כשהם נתונים במעצר או כאשר הם מובאים לדין." (בג"ץ 769/02 הועד הציבורי נגד העינויים בישראל נ' ממשלת ישראל, פסקה 25 לפסק דינו של הנשיא ברק (14.12.2006) (ההפניות הוסרו) (להלן: עניין החיסולים)).

61. כאמור בחלק העובדתי, המתקן הצבאי שדה תימן נקבע בצו ביום 8.10.2023 כ"מקום כליאה" בהתאם לסעיף 3א(ב) לחוק הלב"חים, המתיר להחזיק לוחם בלתי חוקי במקום כליאה, והצו הוארך שוב ושוב ותוקפו עד ליום 9.8.2024.

62. הסמכות שניתנה לשר הביטחון לקבוע כי מקום מסוים ישמש כ"מקום כליאה" להחזקת לוחמים בלתי חוקיים אינה פעולה הצהרתית גרידא אלה היא כפופה לתנאים מסוימים. סמכות זו כפופה לחובות מהותיות לספק לכלואים ב"מקום כליאה" את התנאים המגיעים להם על פי דין. ואכן, בדברי ההסבר לתיקון הראשון לחוק הלב"חים, משנת 2008, נכתב בנוגע לסעיף זה כדלקמן :

"כאמור בדברי ההסבר לסעיף 12(1) להצעת החוק, מוצע להחליף את ההסדר הקיים כיום בסעיף 3(א) לחוק, ולפיו מקום הכליאה נקבע בצו הכליאה, ולהגדיר במפורש את המקומות שבהם ניתן להחזיק כלוא מכוח החוק, תוך הותרת מרחב שיקול דעת מסוים בבחירת מקום הכליאה הספציפי. **כל זאת כמובן, בכפוף להוראות לפי החוק והתקנות שהותקנו מכוחו, המחייבות שהכלוא יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו**" (ה"ח הממשלה תשס"ח מס' 375, עמ' 476).

63. משמעות הדבר, כי הסמכות להחזיק לב"חים במקום כליאה שנקבע בצו, מותנית בעמידה בהוראות החוק והתקנות הנוגעות לתנאי הכליאה ולשמירה על זכויותיהם של הכלואים וככל שאלה לא מתקיימים, **נשללת הסמכות להחזיק עצורים במקום**.

64. סעיף 10 לחוק הלב"חים קובע: "כלוא יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו". תנאי הכליאה שיש להבטיח לעצורים מפורטים בתקנות כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים (תנאי כליאה), התשס"ב-2002 והם כוללים:

	התנאים הקבועים בתקנות	המצב בפועל
מזון	כלוא יקבל את אותה מנת המזון הניתנת לסוהרים במקום המעצר (תקנה 5(א))	נמנע מהכלואים מזון ואכילת המזון מתבצעת בעיניים עצומות וכשידיהם אזוקות
בדיקה רפואית וטיפול רפואי	כלוא זכאי לבדיקה רפואית לפי הצורך ולקבל טיפול וציוד רפואי כמתחייב ממצב בריאותו (תקנה 6)	כוח אדם בלתי מיומן, מחסור בציוד בסיסי והזנחה שהובילה, ככל הנראה, גם למותם של כלואים רבים
תנאי ושינה היגיינה	כלוא זכאי להחזקה בתנאים היגייניים הולמים ולסידורי שינה הולמים, שאין בהם כדי לסכן את בריאותו או לפגוע בכבודו (תקנה 7)	החזקה בצפיפות איומה בתוך מעין מכלאות כשהכלואים ישנים ועושים את צרכיהם בעוורון מוחלט ואזוקים. הם ישנים על הרצפה כאשר מזרון דקיק מפריד בינם לבין הרצפה. אין מקלחת, ולעיתים נמנעת הגישה לשירותים והעצורים מולבשים בחיתול
טיול	כלוא יהיה זכאי לטיול של שעתיים תחת כיפת השמיים מידי יום (תקנה 8(א)), שלילת הזכות לטיול על ידי מפקד המתקן מוגבלת רק למצב בו שוכנע כי הדבר דרוש לביטחון המדינה או לשם שמירה על שלומו או בריאותו של הכלוא,	הכלואים בשדה תימן לא יוצאים מהמכלאה כלל, הם אינם מורשים לזוז רוב שעות היום, ואין כל טיול תחת כיפת השמיים

המצב בפועל	התנאים הקבועים בתקנות	
	וגם אז רק לשלושה ימים רצופים בלבד בכל פעם (תקנה 8(ב))	
הכלואים אינם מורשים להחזיק חפצים כלל. אין ברשותם ספרים כלל. ועיניהם מכוסות כל העת. אין להם אפשרות לקרוא או לקיים פולחן דתי	כלוא זכאי לקבל חפצים אישיים וכלי רחצה הדרושים לו, בתנאי שמותר להחזיקם במקום המעצר (תקנה 10(א)); ; להחזיק ברשותו ספר קוראן (תקנה 10(ב)) ולהתפלל עם אחרים (תקנה 10(ג)); כלוא זכאי לקבל לקריאת עיתונים וספרים כפי שיוורה המפקד (תקנה 10(ד))	חפצים אישיים וקיום פולחן דתי
נציגי הצלב האדום אינם מורשים לבקר בשדה תימן מאז פתיחתו באוקטובר	כלוא זכאי לקבל ביקורים של נציגי הצלב האדום וכן מבקרים אחרים, לרבות בני משפחה, ברשות הרמטכ"ל. מניעת ביקור נציגי הצלב האדום מותרת לתקופה של שלושה חודשים בלבד אם שוכנע שר הביטחון שהדבר יסכן את ביטחון המדינה	ביקור אצל כלוא
לא מתאפשרת שליחה או קבלה של מכתבים. לבני המשפחה של הכלואים במתקן לא נמסר כל מידע אודות מקום החזקתם	כלוא רשאי לשלוח ולקבל מכתבים מדי חודש	מכתבים

65. מהאמור לעיל ברור, כי המשיבים שוללים מהכלואים בשדה תימן את כלל תנאי הכליאה שנקבעו בתקנות. גם התקנות המפורטות העוסקות בהפרות משמעת של עצורים בכלא ובענישה עליהן – מופרות באופן מובהק. תקנות 17-18 מפרטות את עבירות המשמעת ואת העונשים עליהן:

17. כלוא שעשה או שניסה לעשות אחד מאלה או שסייע לכלוא אחר לעשותו, עבר עבירת מקום מעצר:

- (1) מעשה הפוגע במשמעת ובסדר הטוב שבמקום המעצר;
 - (2) הפרת הוראה חוקית של סוהר או של אדם אחר הפועל מטעם המפקד;
 - (3) קיום תקשורת בכתב, בעל פה או בדרך אחרת עם אדם מבחוץ תוך הפרת תקנות אלה;
 - (4) הסתה של אחר לפגוע בסדר הטוב של בית הסוהר.
18. (א) המפקד רשאי להטיל על כלוא שעבר עבירת מקום מעצר עונשים אלה, כולם או מקצתם:

- (1) שלילת הזכות לקנות מצרכים בקנטינה ;
- (2) שלילת הזכות לצאת לטיול או הגבלתה בדרך אחרת ;
- (3) שלילת הזכות לקבל עיתונים וספרים ;
- (4) שלילת הזכות לקבל סיגריות ;
- (5) שלילת הזכות לקבל מכתבים או לשלחם ;
- (6) שלילת הזכות לקבל כספים ;
- (7) בידוד ;

שלילת זכות כאמור בפסקאות (1) עד (7) תהא לתקופה שלא תעלה על ארבעה עשר ימים.

66. לתקנות אלה אין כל ביטוי בכללים הנהוגים בשדה תימן. כללי המשמעת בשדה תימן כוללים איסור לדבר או לזוז וכן איסור לראות. אין זכר לאיסורים אלה בתקנות. הענישה הנהוגה בשדה תימן כוללת בעיקרה ענישה פיזית – הכאה ועמידה בתנוחות כואבות לזמן ממושך. בפועל, כלל עונשי המשמעת המפורטים בתקנה 18 אינם רלוונטיים לנעשה בשדה תימן שכן הזכויות מלכתחילה לא ניתנות לעצורים ומשכך אין מה לשלול מהם.

67. מהאמור לעיל עולה, כי כלל ההוראות החוקיות באשר לתנאי הכליאה והמחיייה שיש להבטיח לעצורים בשדה תימן מופרות ברגל גסה, באופן שיטתי. לא מדובר על הפרה של חייל כזה או אחר אלא על נהלי ההפעלה של שדה תימן, שמפריס באופן מובנה את החובה להבטיח את בריאותם וכבודם של הכלואים. משכך, **המשך הפעלת המתקן והחזקת הכלואים בו מתבצעים תוך חריגה מסמכות. שדה תימן אינו יכולה להיחשב כ"מקום כליאה" והצו שהוציא שר הביטחון דינו בטלות.**

68. עוד נציין, כי ספק רב האם המחוקק התכוון להעניק לשר הביטחון סמכות להפעיל מקום כליאה דוגמת שדה תימן מעבר לטווח זמן קצר ביותר, כפי שאף ארע בפעמים הקודמות שבהן הופעל המתקן למשך שבועות ספורים (6 שבועות בלבד). בנוסף, החוק אינו מסמיך את הצבא להפעיל את מתקן הכליאה.

69. על הבעייתיות המובנית בהפעלת מתקן כליאה בידי הצבא עמד בית המשפט הנכבד בפרשת **יאסין** שדנה בהחזקתם של אלפי חשודים שנעצרו בצו מעצר מנהלי במהלך "חומת מגן", והוחזקו במתקן כליאה צבאי בקציעות. לאור ביקורת זו, בין היתר, הועברו מתקני הכליאה שהיו בשליטה צבאית לידי שב"ס:

"יש מקום לשקול אם ראוי הוא שהאחריות על תנאי כליאתם של עצורים מנהליים מהאזור תהא מופקדת בידי הצבא. לדעתנו, ראוי הוא לשקול הטלת האחריות על כך בידי שירות בתי הסוהר. בכך יושגו יתרונות מספר: ראשית, האחריות על הכליאה ותנאיה תופקד בידי גוף מקצועי שמומחיותו בכך; שנית, קיימת מערכת מסועפת של דינים אשר במסגרתם פועל שירותי בתי הסוהר, ואשר מבטיחים איזון ראוי בין צורכי הביטחון לזכויות העצור. כך, למשל, תעמוד לרשות העצורים האפשרות לפנות ביעתירות אסירים, ובכך תובטח ביקורת שיפוטית על תנאי הכליאה." (בג"ץ 5591/02 יאסין נ' מפקד מחנה צבאי קציעות, פסקה 22 לפסק דינו של הנשיא ברק (18.12.2002)).

הוראות דיני הבריאות

70. מן העובדות שתוארו עולה, כי בית חולים השדה שהוקם בשדה תימן, אינו עומד בדרישות החוק הישראלי ובסטנדרטים של אתיקה רפואית.

71. סעיף 24א לפקודת בריאות 1940 (להלן: **הפקודה**) קובע:

(1) לא יקים אדם בית חולים אלא אם כן קיבל אישור לכך, מראש, מאת המנהל (להלן – אישור הקמה); לענין זה, 'הקמה' – לרבות בניה, הרחבה, הוספת יחידה מקצועית או מיטות, שינוי ייעוד של יחידה מקצועית או של מיטות, פתיחת חדר ניתוח, וכן הסבה או התאמה של מבנה קיים לבית חולים."

(2) המנהל יתן אישור הקמה, בהתחשב בשיקולים רפואיים...

72. סעיף 24ב לפקודה מוסיף וקובע:

המנהל רשאי, לאחר ששמע את עמדת בית החולים, להורות על סגירת יחידה מקצועית בבית החולים, או על הפחתה של מספר המיטות בו, בכל אחד מאלה –

... (2) לשם שמירה על בריאות הציבור או מניעת פגיעה בבריאות הציבור;

73. סעיף 27 לפקודה קובע עוד:

אין רושמים בית חולים אלא אם כן נוכח המנהל –

(א) כי הרופא בעל הרשיון או הרופאים בעלי הרשיון הממונים על אותו בית חולים או על חלקים ממנו מוסמכים לעסוק בכל ענף-רפואה מיוחד או ענפי-רפואה מיוחדים שאותו בית חולים עוסק בהם, וכי מכל הבחינות האחרות ראויים הם לשמש ממונים על בית החולים; וכן

(ב) יש מספר מספיק של אחיות, וכן

(ג) כי האחות הראשית או אדם אחר הממונה על האחיות היא אחות מוסמכת ויש בידה דיפלומה או תעודות-לימוד כאחות, שהן מוכרות מטעם המנהל; וכן

(ד) כי המגרש, הבנין או הבנינים והנוחיות הכלליות מניחים את הדעת מכל הבחינות; וכן

(ה) כי הציוד מתאים ומספיק למילוי כל הדרישות של בית החולים או בית המרפא; וכן

(ו) כי בית החולים מכיל לא פחות משתים עשרה מיטות לחולים, מלבד מיטות הבידוד.

74. תקנה 6(ב) לתקנות בריאות העם (רישום בתי חולים), התשכ"ו-1966 מורה, כי בין אמות המידה הנשקלות בעת אישור בית חולים חדש, יש להתחשב בתועלת לבריאות הציבור. כמו כן קובעת תקנה 8, כי לא ירשם בית חולים "אלא אם הובטח, להנחת דעתו של המנהל, הסדר הולם להחזקת הנפטרים בבית החולים, או להעברתם לחדרי מתים מתאימים מחוץ לבית החולים...".

75. סעיף 27 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 (להלן: **חוק זכויות החולה**) מחיל את החוק על כוחות הביטחון וקובע, כי חיל הרפואה של צה"ל יחשב כ"מוסד רפואי", לענין סעיפים 7, 8, 10, 17 עד 23 ו-26 לחוק.

76. ניכר על פניו, שבית חולים השדה שהוקם בשדה תימן אינו מקיים את הסטנדרטים הרפואיים הנדרשים מבית חולים. אין בו מומחים ואחים במספר מספיק ובהכשרה מספיקה, אין בו ציוד מתאים ומספק ואין בו הסדר הולם להחזקת מתים או להעברתם. לא ברור עד עתה מי אישר את הקמת בית החולים ומי מפקח בשגרה על כך שהוא יעמוד בסטנדרטים החוקיים, האתיים והרפואיים. בכך מפרים המשיבים כללי מנהל תקין, את שלטון החוק, את חוק זכויות החולה, רומסים את כבוד האדם של החולים בבית החולים ומציבים את הרופאים ואנשי הצוות הרפואי העובדים בו במצב שבו הם מפרים את האתיקה הרפואית.

המשפט הבינלאומי

77. תנאי הכליאה והטיפול הרפואי בשדה תימן מפרים גם את הכללים המנהגיים שנקבעו במשפט הבינלאומי. המקורות המרכזיים להוראות המשפט הבינלאומי בסכסוך מזויין בינלאומי מעוגנים באמנת האג בדבר דיני המלחמה משנת 1907 והתקנות הנלוות לה, בהוראות אמנת ג'נבה הרביעית, בהוראות המנהגיות הקבועות בפרוטוקול הנלווה הראשון לאמנות ג'נבה משנת 1977 ובעקרונות הכלליים של המשפט הבינלאומי. ישראל אמנם אינה חתומה על הפרוטוקול הנוסף, ואולם, כאמור, רוב הכללים המפורטים בו הם בעלי מעמד מנהגי. ככזה, הם הופכים למחייבים ונקלטים באופן אוטומטי למשפט הפנימי, בין אם מדינה שותפה להסכם ובין אם לא, אלא אם קיימת חקיקה ראשית מדינתית סותרת. במקביל למשפט ההומניטרי, חלות הוראות משפט זכויות האדם כדין משלים (בג"ץ 3239/02 **מרעב נ' מפקד כוחות צה"ל**, פסקה 21 לפסק דינו של הנשיא ברק (5.2.2003); ICJ, Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory (Advisory Opinion, par.102-112 (9.7.2004)).

78. סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית קובע את העקרונות הבסיסיים ביותר של המשפט הבינלאומי ההומניטרי: אזרחים מוגנים זכאים בכל הנסיבות ליחס של דרך ארץ לגופם ולכבודם, ליחס הומאני ולהגנה מפני כל מעשי אלימות או איום במעשי אלימות (ראו גם סעיף 46 לתקנות האג). לפי המלומד ז'אן פיקטה, הפרשן הרשמי של הצלב האדום לאמנת ג'נבה, סעיף זה חל על כל אזרח מוגן והוא חל אף ביתר שאת על אזרחים כלואים:

"The obligation to give humane treatment and to respect fundamental rights remains fully valid in relation to persons in prison or interned, whether in the territory of a Party to the conflict or in occupied territory. It is in such situations, when human values appear to be in greatest danger, that the provision assumes its full significance."

Jean S. Pictet **Commentary on Geneva Convention IV of 1949**, p. 201(Geneva, 1958).

79. כלואים חשופים לפגיעה בזכויותיהם מצד רשויות החקירה והכליאה ובתוך סביבת הכלא תמיד. בעתות מלחמה, וכאשר הכלואים נמנים על אוכלוסיית אויב, החשש לפגיעה בהם מחריף שבעתיים. לכן, כנגזרת מעקרון כבוד האדם, מוקדשים פרקים נרחבים באמנות ג'נבה לחובות של המדינות באשר לאזרחים מוגנים הכלואים בחזקתן.

80. סעיף 76 לאמנת ג'נבה הרביעית, המסדיר את תנאי כליאתם של אזרחים מוגנים שעצורים לפני העמדה לדין, קובע כי הם יהיו זכאים לתנאי מזון והיגיינה שיהא בהם כדי לשמור על מצב בריאותם הטוב.

81. החובות הנוגעות לטיפול בעצורים מנהליים מנויות בסעיפים 79-135 לאמנה. בסעיפים אלה מפורטים התנאים שיבטיחו כי תנאי המעצר ראויים:

היגיינה: לפי סעיף 85 לאמנה, תנאי המעצר צריכים להבטיח את ההיגיינה והבריאות של העצורים. מקום המעצר צריך להיות מחומם ומואר למדי; מקומות הלינה יהיו מרווחים דיים ומאווררים היטב, ולעצורים יינתנו כלי מיטה מתאימים. לרשות העצורים יעמדו שירותים נקיים והיגייניים, אשר יוחזקו תמיד במצב זה. יש לספק לעצורים כמות מספקת של מים וסבון לרחיצה יומית וכביסה, וליתן להם לצורך זה את המתקנים וההקלות הדרושים. יש להבטיח מקלחות וליתן לעצורים את הזמן הדרוש לרחצה.

מים ומזון: לפי סעיף 89 לאמנה, יש לספק לעצורים מזון יומי בכמות, איכות ומגוון מספקים כדי לשמור על בריאותם הטובה ולמנוע התפתחות מחלות שמקורן בתזונה חסרה; יש לאפשר לעצורים להכין אוכל בכוחות עצמם; יש לספק מים מספיקים לשתיה.

ביגוד: לפי סעיף 90 לאמנה, יש לספק ביגוד להחלפה המתאים למזג האוויר.

בריאות: לפי סעיפים 91 ו-92 לאמנה, יש להבטיח גישה חופשית לרשויות הרפואיות, ובמקרה שאין במתקן הרפואי של מתקן הכליאה מענה הולם, יש להעביר את העצור לבית חולים מתאים. בנוסף, יש להבטיח כי בקרה רפואית של העצורים תיערך לפחות אחת בחודש.

משמעת: לפי סעיף 100, משטר המשמעת במתחם הכליאה צריך להתיישב עם העקרונות האנושיים. אין לפגוע בגופם או ברוחם של העצורים.

82. כאמור, ההוראות שלעיל נהנות ממעמד של משפט מנהגי. בשנת 2005 פרסם הצלב האדום דוח, המסכם מחקר מקיף שערך הארגון בנושא המשפט ההומניטרי הבינלאומי המנהגי. כנספח לדוח פורסמה רשימה של 161 כללים שנקבע לגביהם שהם בעלי מעמד מנהגי. **כלל 118** קובע, כי יש לספק לאנשים שנשללה חירותם מזון, מים, ביגוד, מחסה וטיפול רפואי הולם.

83. החובה לנהוג באנושיות ולהימנע מיחס בלתי אנושי ומשפיל מעוגנת בכלל 90 למחקר. על אופיה המינהגי של החובה ניתן ללמוד גם מעיגון יחס בלתי אנושי כפשע מלחמה בחוקת בית הדין הפלילי בהאג (ICC Statute, Article 8(2)(a)(ii)). חובה זה כוללת את האיסור על ענישה גופנית, על גרימת כאב וסבל ועל אלימות.

84. בנוסף לאמור לעיל, תנאי הכליאה הקשים מהווים גם האיסור על ענישה קולקטיבית המהווה איסור מנהגי של המשפט ההומניטרי הבינלאומי. האיסור מעוגן בתקנה 50 לתקנות האג, בסעיף 33(1) לאמנת ג'נבה הרביעית ובסעיף 75 לפרוטוקול הראשון הנלווה לאמנה. תכליתה של הסנקציה שמהווה ענישה קולקטיבית אינה משנה. בין אם הענישה נועדה כדי להרתיע ובין אם להעניש, זוהי פגיעה בכבוד האדם ושימוש בו כאמצעי. לפי הפרשנות של

הצלב האדום לסעיף 75 לפרוטוקול הנוסף, הטלת סנקציות גורפות, מכל סוג, היא ענישה קולקטיבית:

"The concept of collective punishment must be understood in the broadest sense: it covers not only legal sentences but sanctions and harassment of any sort, administrative, by police action or otherwise".

Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949. p. 874 (Yves Sandoz, Christophe Swinarski, Bruno Zimmermann, Eds. ICRC, Geneva, 1987).

85. לפי הפרשנות, יש להבחין בין מניעה גורפת של פרווילגיות שאינן זכויות מוקנות לפי האמנה, לבין "פעולת גמול" כבענייננו, שהיא שלילת זכויות המוקנות לפי האמנה, והיא ענישה קולקטיבית אסורה (ראו גם: לירון א. ליבמן "האף תספה צדיק עם רשע": אמצעי ביטחון וענישה קולקטיבית" **המכון הישראלי לדמוקרטיה**, עמ' 32 (2019)). בעניינינו המדובר בזכויות יסוד, המעוגנות בדין מנהגי, ושלילתן גורפת לכל הכלואים בשדה תימן.

86. יובהר עוד, כי סעיף 1(4) לפרוטוקול הראשון לאמנות ג'נבה הרחיב את מושג ה"עימות המזויין הבינלאומי" באופן שיחול גם על סכסוכים א-סימטריים (ראו בעניין זה: Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (ICRC, Geneva 1987), Paragraph 112-113).

87. ואכן, בית המשפט הנכבד הכיר בפרשנות זו של האמנה והחיל את ההגנות החלות על עימות מזויין בעל אופי בינלאומי (International Armed Conflict) גם בעניין הגדה ועזה (לדיון מעמיק בסיווג אופי העימות ראו: עניין **החיסולים**, פסקאות 16-22 לפסק דינו של הנשיא ברק).

88. עוד יש להדגיש, כי הדדיות אינה תנאי לקיום ההוראות ההומניטריות באמנה ואין בעובדה שצד לסכסוך מפר את הוראות האמנה כדי להתיר לצד השני להפר גם הוא את ההוראות (בג"ץ 5100/94 **הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל**, פ"ד נג(4) 817, 845 (1999) (להלן: עניין **איסור העינויים**)).

89. חובותיה של ישראל כלפי הנתונים במשמורתה מעוגנות גם במשפט זכויות האדם. תנאי כליאת העצורים בשדה תימן כפי שתוארו לעיל מפרים גם את האיסור על עינויים ועל יחס או עונשים אכזריים, בלתי אנושיים ומשפילים. איסור זה מעוגן בסעיף 7 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות וכן בסעיף 16 לאמנה נגד עינויים. האיסור על עינויים הוא איסור **קוגנטי**, קרי, איסור שלא ניתן להתנות עליו אף בהסכם (ארנה בן נפתלי ויובל שני **המשפט הבינלאומי בין מלחמה לשלום** 393 (2006)). בהתאם, האיסור על עינויים או יחס וענישה אכזריים, בלתי אנושיים ומשפילים חל תמיד, ואף במצבי חירום (ראו: סעיף 4 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות; סעיפים 1-2, 11, 16 לאמנה נגד עינויים).

פגיעה אנושה בזכויות אדם

90. שלילת חירותו של אדם והגבלת חופש התנועה שלו במעצר אינן מתירות פגיעה בכבודו כאדם: "חומות הכלא אינן מפרידות בין העצור לבין כבוד האדם" (בג"ץ 355/79 **קטלן נ'**

שירות בתי הסוהר, פסקה 5 לפסק דינו של השופט ברק (10.4.1980); ראו גם: בג"ץ 2245/06 **דוברין נ' שב"ס**, פסקה 13 (13.6.2006); עע"א 4463/94 **גולן נ' שירות בתי הסוהר**, פ"ד נ(4) 136 (1996) (להלן: עניין גולן)).

91. בשורה ארוכה של פסקי דין קבע בית המשפט הנכבד, כי במסגרת החובה לשמור על כבודו של עצור, על המדינה להבטיח לו **תנאי כליאה הולמים** "לבל יושפל ולבל יהיה נתון לתנאי מעצר תת-אנושיים אשר עלולים לפגוע בבריאותו ויש בהם לפגוע בכבודו" (בש"פ 7223/95 **מדינת ישראל נ' רוטשטיין** (לא פורסם), מצוטט בעניין **איסור העינויים**).

92. הזכות של כלוא לתנאי כליאה הולמים, הנגזרת מהזכות לכבוד, היא זכות יסוד והיא כוללת: "לא רק עצם זכותו לאכילה, שתייה ולינה כדי לקיים את גופו מבחינה פיסית, אלא גם סדרי אנוש תרבותיים מינימאליים של אופן סיפוק צרכים אלה, כדי לקיים את כבודו כאדם מבחינה נפשית" (בש"פ 3734/92 **מדינת ישראל נ' עזאזמי**, פסקה 15 (30.9.1992)).

93. עוד נקבע בעבר: "בהיכנסו אל כלא מקפח אדם את חירותו. את חירותו מקפח אדם – את כבודו אין הוא מקפח. כבודו של אדם יהיה עמו באשר יילך ויבוא, וכבודו בכלא ככבודו אל מחוץ לכלא... ובמקום שבעל סמכות יפגע ללא הצדק בכבודו של אסיר – בכבודו כאדם – יאמר בית המשפט את דברו צלול וברור" (עניין **גולן**, בעמ' 172; ראו גם: בג"ץ 2605/05 **המרכז האקדמי למשפט ולעסקים, חטיבת זכויות האדם נ' שר האוצר**, פ"ד סג(2) 545, 595 (2009) (להלן: עניין הפרטת בתי הסוהר)).

94. צלול וברור. בית משפט זה עמד לא פעם על זכויות היסוד החוקתיות של עצירים ואסירים. גם אם קבוצה זו אינה נמנית על ל"ו צדיקים בלשונו של המשנה לנשיאה רובינשטיין, הרי שהם לא נמצאים מחוץ לתחום השגתו של החוק; ההפך הוא הנכון:

"כתלי בית הסוהר אינם 'חור שחור נורמטיבי', שמעבר לחומותיו אין זכויות ואין מגן. נהפוך הוא, האסיר – אשר לו כמובן חובות התנהגות במאסר – נתון במשמורתה של המדינה, והיא נושאת לגביו באחריות מוגברת" (בג"ץ 1892/14 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים**, פסקה ל"ג לחוות-דעתו של המשנה לנשיאה רובינשטיין (13.06.2017)).

95. דברים אלו יפים גם לאסירים ועצירים החשודים או הורשעו בעבירות טרור. איומות ונוראות עבירות אלו, קשה להפריז בחומרתן, אך הן אינן מפקיעות מאדם את היותו אדם, ובהתאם, את זכויות היסוד החוקתיות העומדות לו. כפי שפסק בית המשפט:

"מרחב כליאה אינו מכלאה שחיות מצטופפות בה. גם החשודים בגרועים שבמעשי הטרור זכאים למעצר ברמה אנושית מינימלית, ותוך הבטחת צרכי אנוש בסיסיים. אנו עצמנו לא נהיה אנושיים אם לא נבטיח רמה אנושית לעצורים שבמשמורתנו. זו חובתו של מפקד האזור לפי הדין הבינלאומי, וזו חובתו לפי יסודות המשפט המינהלי שלנו. זו חובתו של ממשל ישראלי על פי מהותו האנושית-היהודית והדמוקרטית." (בג"ץ 3278/02 **המוקד להגנת הפרט נ' מפקד כוחות צה"ל באזור הגדה**)

המערבית, פסקה 24 לפסק דינו של הנשיא ברק (18.12.2002) (להלן: עניין **כלא עופר**)).

96. על הכף מונחות הזכויות המכובדות והנעלות ביותר במשפטנו החוקתי, ובהן הזכות לכבוד האדם, הזכות לבריאות ושלמות הגוף הזכות שלא להיות נתון לעינויים.

97. "ביטחון" אינה מילת קסם, גם לא אחרי ה-7 באוקטובר. ביטחון יכול להצדיק שימוש בכלים קיצוניים, אך גם לאלה יש גבול. הגבול קבוע בחוק, וחזקה כי המחוקק לקח בחשבון את היותם של הכלואים נתיני אויב המוחזקים בידי ישראל בזמן מלחמה, כשקבע כי יש להבטיח להם תנאי כליאה הולמים שלא יפגעו בכבודם ובבריאותם.

98. לסיכום, הפרת זכויות המינימום של הכלואים המוחזקים בשדה תימן, לפי כל דין, היא כה נרחבת ושיטתית. חוקיות שלילת חירותו של אדם נבחנת, בין השאר, באופן בו היא מתבצעת בין כותלי הכלא. כליאה במתקן אשר תנאי הכליאה בו גרועים משמעותית מהתנאים הנדרשים לפי הדין, הופכת את עם מעשה שלילת החירות ללא חוקתית:

"בבואנו לבחון את עוצמת הפגיעה בזכות לחירות אישית הכרוכה במאסרו של אדם מאחורי סורג ובריח עלינו להתחשב לא רק בעצם שלילת חירותו האישית של אותו אדם לתקופה מסוימת, אלא גם לאופן שבו נשללת החירות. היקפה הרחב של הזכות המוגנת בא לידי ביטוי באופנים שונים והוא המצדיק גם את הרחבת מידת ההגנה עליהם. הזכות לחירות אינה נפגעת רק מעצם שלילתה הטוטלית. מדרג הפגיעה בזכות הוא רחב ומורכב. **באופן בו נעשית הפגיעה בזכות החוקתית, בטיב הפגיעה ובעוצמתה יש מטבע הדברים כדי להשפיע על בחינת חוקתיות הפגיעה במשקפי פסקת ההגבלה**" (עניין הפרטת בתי הסוהר, פסקה 30 לפסק דינה של הנשיאה ביניש).

99. דבר זה נכון תמיד, ויותר כאשר מדובר במתקן מיון לאזרחי אויב הנתונים במעצר מינהלי, אשר חלק לא מבוטל מהם יישלח בחזרה לעזה לאחר החקירה, משיתברר שהוא חף מפשע.

100. כפי שמפורט בהרחבה בחלק העובדתי, העצורים במחנה שדה תימן אוכלים בעודם אזוקים והמזון שניתן להם אינו מספיק. הטיפול הרפואי שהם מקבלים כולל ניתוחים ללא מרדים ופרוצדורות בהם מבוצעות על ידי מטפלים שלא הוכשרו לבצען. חלק מהעצורים עושים צרכיהם בחיתול, וגם אם לא, הם עושים צרכים כשידיהם כבולות ועיניהם מכוסות. הם מולנים על מזרן דק, ועליו הם גם מוחזקים כל היום בתנוחה מכאיבה. נאסר עליהם לזוז או לדבר, ובוודאי שאינם זוכים לטיול. הם אזוקים כל הזמן ועיניהם מכוסות. אין להם זכות להחזיק דבר, וממילא, כאשר הם אזוקים כל היום באיזוק כואב ופוצע אשר לעיתים מוביל אף לכריתת איבריהם, אין להם איך להחזיק חפצים.

101. העצורים בשדה תימן נענשים אם הם זזים, או מדברים, או שמי מהשומרים סבור שהם מנסים להציץ מבעד לפלנלית המכסה את עיניהם. העונשים הם עונשים פיזיים – מכות ועמידה עם ידיים מעל הראש, וישנן עדויות גם על ענישה באמצעות תקיפה של כלבים.

102. מכל אלה עולה, שמתקן הכליאה בשדה תימן מופעל תוך הפרה של כל אחת מהוראות החוק הישראלי והתקנות שעניינן שמירה על תנאי כליאה הולמים, וכן תוך הפרה בוטה של החובות

לפי הדין. מכאן, שהפעלת המתקן נעשית בחריגה ברורה מסמכות ואין להמשיך להחזיק במתקן זה עצורים.

103. יודגש, כי צמצום מספר הכלואים במתקן וצמצום משך הזמן להחזקת כלואים בו לא ירפאו את הפגמים המפורטים לעיל, שכן אין להחזיק עצורים במצב זה כלל.

104. בית המשפט התייחס לסוגיה דומה בעניין **כלא עופר** בשנת 2002. באותו עניין נדונו תנאי הכליאה המחפירים בכלא עופר במהלך "חומת מגן". בית המשפט הבהיר, כי הצורך הביטחוני בכליאתם של עצורים רבים בבת אחת ולתקופה קצרה אינו יכול לשחרר את המשיבים מחובתם להבטיח את תנאי הכליאה הראויים:

"גם במצב דברים זה יש לעשות הכול לשמירתן של דרישות מינימליות באשר לתנאי המעצר. דבר זה לא נעשה בעת המעצר במתקנים הזמניים תוך שהופרו הוראות צו הכליאה, כללי המשפט הבינלאומי החלים באזור ועקרונות היסוד של המשפט המינהלי הישראלי. די אם אזכיר כמה הפרות בוטות: **ידיהם של עצורים שונים נקשרו בחוזקה באזיקים, דבר שגורם להכחלת הידיים ולכאבים עזים**; היו עצורים אשר הוחזקו שעות רבות – ולעיתים ארבעים ושמונה שעות – תחת כיפת השמיים ללא כל מגן מפני פגעי מזג האוויר וללא מתן גישה מספקת לשירותים; **חפצי העצורים נלקחו מהם** ללא כל רישום. תנאי מעצר אלה אין להצדיק, והפרות אחרות של הסטנדרטים המינימליים אין להסביר בצורך להיערך לקליטתם של עצורים רבים בתקופה קצרה." (פסקה 26 לפסק הדין).

105. עוד הבהיר בית המשפט, כי יש לאפשר לעצורים לאכול סביב שולחן: "הצורך בשולחן אוכל למי שרגיל בכך הוא חלק מכבודו כאדם. עצורים אינם חיות, ואין להכריחם לאכול על הרצפה... על המשיב לדאוג לכך כי יעמדו לרשות העצורים, ספרים, ומשחקים. כך קובעים הסטנדרטים המינימליים" (שם, פסקה 28 לפסק הדין).

לסיכום, ההכרזה על שדה תימן כ"מקום מעצר" בהתאם לחוק הלב"חים מותנית באפשרות להבטיח לעצורים במקום תנאי כליאה הולמים שלא יפגעו בכבודם ובבריאותם ויעמדו בחובות של ישראל ביחס לעצורים אלה, הן לפי הדין הישראלי והן לפי הדין הבינלאומי. בפועל, שדה תימן אינו עומד באף אחת מהחובות הללו, ובהתאם – מתקיימת פגיעה מתמשכת בזכויות האדם הבסיסיות ביותר. המשך הפעלתו של מתקן הכליאה מהווה חריגה מובהקת מסמכות.

בשל כל אלה, בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי כמבוקש, לקבוע את העתירה לדיון דחוף, ועם קבלת תשובת המשיבים להפוך את הצו למוחלט.